

007-EXPERT MED RÄTT ATT SAMLA

Hans namn är Frejdh.

Anders Frejdh. Han är norra Europas främsta James Bond-expert och ruvar dessutom på en av världens största samlingar av 007-prylar.

Vi har träffat honom.

Av | Thomas Nilsson
Foto | Anders Frejdh

Sean Connery, Roger Moore eller Daniel Craig?

Blofeld, Goldfinger eller "Jaws"?
Åskbollen, Älskade spion eller *Casino Royale*?

Alla som gillar film har en åsikt om fenomenet James Bond – agent 007 med rätt att döda. I höst fyllde världens mest älskade spion som bekant 50 år på film. Den 5 oktober var det precis 50 år sedan den första filmatiseringen av Ian Flemings klassiska agentromaner. *Agent 007 med rätt att döda*, gick upp på biograferna i England (Sverigepremiär var det först den 29 april 1963).

Ungefär en månad (24 september) innan nästa Bond-film, *Skyfall*, hade världspremiär (26 oktober), släpptes också en påkostad samlingsbox med de första 22 Bond-filmerna för första gången på Blu-ray.

Med andra ord är det laddat för en spektakulär återkomst med James Bond i höst! Därför passar vi på att knacka på hemma hos en av världens främsta Bond-expert och samlare, Anders Frejdh, 37.

Skjfnkenfaslkmnfmfsf,s

Anders såg sin första Bondfilm 1985 (det var *Älskade spion* på VHS hos grannen i Hjo) och insåg direkt att 007 var något utöver det vanliga. Det han inte visste då, var hur mycket James Bond skulle komma att präglade hans framtida liv.

– Jag såg mycket film när jag växte upp och gillade *Star Wars*, men fastnade aldrig för science fiction. James Bond var annorlunda. Hur fantastiska hans äventyr än är, har man alltid en känsla av att allt som händer Bond faktiskt skulle kunna inträffa i verkligheten, till skillnad från Sci Fi-filmerna.

De exotiska miljöerna, de snygga brudarna, de spektakulära prylarna och alla stunts gjorde förstås också sitt till.

– Bond är ju definitionen av den ultimata pojkdrommen, men folk tror mig inte när jag säger att jag faktiskt aldrig själv fantiserat om att vara 007, skrattar Anders.

– Det är inte drömmen om att vara James Bond som lockar mig, utan det är hela hans värld.

Anders berättar att det var filmerna som fick honom att börja samla prylar. Sedan fastnade han för böckerna.

– Med åren har jag blivit mindre intresserad av samlandet och mer av människorna som jobbar med filmerna och böckerna.

Bond-filmerna har alltid levererat fantastiska stunts genom åren och Anders är full av beundran för stuntmännen.

– De får sällan den uppmärksamhet och det erkännande som de förtjänar. De är de riktiga hjältarna bakom James Bond.

Idag har Anders träffat så gott som alla som haft betydelse för Bondfilmerna genom åren. Allt från skådespelare och regissörer till stuntmän, fotografer och produktionsansvariga. Han har också privat blivit god vän med flera av skådisarna och anlitas som skribent, föreläsare och expert på olika mässor och events runt om i världen.

– Skådisarna i all ära, men egentligen tycker jag att det är människorna runt produktionen av Bond-filmerna som är de mest intressanta att prata med.

Ninjastjärnan främsta dyrgripen

När Anders 1987 sålde jultidningar och fick syn på en seriebok som gjorts efter det årets Bondfilm, *Iskallt uppdrag*, drog också samlandet igång. Han köpte böcker, filmer och bioaffischer, men när han sedan började jobba och tjäna egna pengar tog samlandet fart på allvar.

Matrix, Bourne- och Mission: Impossible-filmerna har höjt ribban för publikens förväntningar på spektakulära actionscener. Det går flera år mellan Bond-filmerna och konkurrensen hårdnar hela tiden. Hur ska Bond-filmerna överleva?

– Det är en bra fråga, både *Bourne-* och *Mission: Impossible*-filmerna är i princip Bondfilmer och otroligt imponerande. Efter *Die Another Day* tror jag att Bondteamet själva insåg att konkurrenterna hunnit ikapp dem och har snarare sneglat på dem till skillnad mot tidigare.

Bond har rent tekniskt legat i framkant i så många år, och jag tycker verkligen att det var ett smart drag att återgå till ”gamla tider” med *Casino Royale* och satsa mer på historieberättandet än på att försöka överträffa alla tidigare påkostade stunt. En Bond-premiär är fortfarande en ”happening” som hela världen går och längtar efter. Konkurrenten är dock annorlunda jämfört med 60- och 70-talet, så det är klart att det är en enorm utmaning att göra en Bond-film idag.

Men Anders ser framtiden med tillförsikt.

– Att Bond-filmerna fortfarande har en framtid beror på att de alltid har gått sin egen väg jämfört med andra filmserier. De hittar alltid ett nytt sätt att berätta om Bond på. En annan orsak tror jag är att filmerna alltid värnat om att göra äkta stunts och inte missbrukat CGI-tekniken – förutom med den osynliga bilen och surfscenen i *Die Another Day* som i mina ögon är seriens lågvattenmärke.

Bond kommer att leva så länge producenterna har ork att göra nya filmer, för marknaden finns absolut, i alla fall så länge man inte frångår den gamla klassiska formeln som i *Quantum of Solace*, där man försökte vara lite för smart, men misslyckades.

Och Daniel Craig som Bond ...?

– Han fick orättvist mycket kritik redan innan han ens hade börjat spela in den första filmen. Även om han inte ser ut som den Bond som man läser ut om i böckerna är han en fantastisk duktig skådis, kanske den allra bästa som axlat manteln som 007. Med tanke på förutsättningarna, så tycker jag att han har klarat av rollen på ett riktigt bra sätt, samtidigt som jag vet att han är väldigt omtyckt som person av de han jobbar med.

Välbesökt guldgruva på nätet

2004 startade Anders webbplatsen From Sweden with Love (www.jamesbond007.se) – en av världens mest ansedda och informativa hemsidor tillägnad James Bond och hans skapare, Ian Fleming. Här finns verkligen allt för den som vill gå på djupet kring fenomenet 007 med fokus på fakta.

– Ambitionen med sajten är att utforska fenomenet James Bond på ett professionellt sätt. Skvaller är inget vi är intresserade av, understryker Anders och tillägger att sajten också tillägnas de båda producenterna som drog igång filmatiseringarna av böckerna, Harry Saltzman och Albert R. ”Cubby” Broccoli.

På sajten finns förutom mängder av exklusiva intervjuer, resereportage och artiklar, en inbjudande webbutik med bland annat böcker, filmer och signerade prylar till salu.

Anders många kontakter och resor kors och tvärs till de olika inspelningsplatserna runt om i världen resulterade också i ett minne för livet för några år sedan.

Bildtext Bildtext Bildtext
Bildtext Bildtext Bildtext
Bildtext Bildtext Bildtext
Bildtext Bildtext Bildtext
Bildtext Bildtext Bildtext
Bildtext Bildtext Bildtext
Bildtext Bildtext Bildtext
Bildtext Bildtext Bildtext
Bildtext Bildtext Bildtext
Bildtext Bildtext Bildtext

12 SNABBA FRÅGOR TILL BONDEXPERTEN

Bäste Bond-skådisen: Sean Connery – tveklöst.

Bästa Bond-filmen: Jag brukar svara *Goldfinger* (1964) som på något sätt är ett ramverk för hela Bond-konceptet. Tvåa är *Agent 007 ser rött* och trea *Ur dödlig synvinkel*.

Bästa Bond-romanen: *Agent 007 ser rött*.

Bästa Bondlåten: *Goldfinger* med Shirley Bassey. Jag har hört henne sjunga den live flera gånger, och varje gång har varit en fantastisk upplevelse som gett mig gåshud.

Bästa repliken: När *Goldfinger* ska avrätta en fastspänd 007 med en laserstråle. Bond frågar;

– Do you expect me to talk?

– No, svarar *Goldfinger*. I expect you to die.

Bäste Bond-regissören: Terence Young (*Agent 007 med rätt att döda*, *Agent 007 ser rött* och *Åskbollen*.) Martin Campbell kommer som god tvåa. Han gjorde både *GoldenEye* och *Casino Royale* och har förtjänat fler chanser tycker jag.

Bästa inledningsscenen: Svårt. När Bond flyr från skurkarna genom att hoppa skidor utför ett stup och sedan försvinner iväg med en fallskärm med engelska flaggan på i *Ålskade spion* är en scen som även de som inte är lika insnövade som jag oftast minns. Flygplanet som flyger på sidan genom en hangar i *Octopussy* är också spektakulär. Men min favorit är nog lite udda – båtjakten på Themsen i *Världen inte räcker till*. Jag såg den på Europapremiären vid Leicester Square i London där kombination av det grymma ljudet och den stora duken verkligen gjorde scenen till något speciellt.

Bästa Bond-prylen: Aston Martin DB5 från *Goldfinger*.

Bästa fight-scenen: Jag älskar fighten i *Casino Royale* mellan Bond och de två killarna i trappan. Den är både stark och känns realistisk. Den representerar också på något sätt ”den nye Bond”. Roger Moores slagsmål är charmiga, men man kan inte ta dem på allvar. Tvåa på min lista är fighten på tåget mellan Sean Connery och Robert Shaw i *Agent 007 ser rött*.

Bästa Bonds-skurken: Också svårt. Jag gillar verkligen Jonathan Pryce som Elliot Carver i *Tomorrow Never Dies*, men valet måste nog bli Gert Fröbe som *Goldfinger*. Blofeld håller inte, tycker jag. Inte heller ”Jaws” (Richard Kiel), han är lite för komisk. Bond-skurkarna är mycket viktiga, utan en bra skurk blir det ingen bra Bond-film!

Snyggaste Bond-bruden: Det måste bli Izabella Scorupco i verkliga livet. Annars har jag ju en båt som jag döpt efter en av Bondbrudarna, Xenia Onatopp (Famke Janssen) från *Goldeneye*.

Vilken film skulle du rekommendera att börja med för någon som aldrig sett en Bond-film förut?

– *Casino Royale* med Daniel Craig. Det är ju också den första av Ian Flemings böcker (från 1953) och historien som faktiskt startade hela serien.

Bildtext Bildtext
Bildtext Bildtext
Bildtext Bildtext
Bildtext Bildtext
Bildtext Bildtext
Bildtext Bildtext
Bildtext Bildtext
Bildtext Bildtext
Bildtext Bildtext
Bildtext Bildtext
Bildtext Bildtext
Bildtext Bildtext

SMÅTT & GOTT OM 007

- Sean Connery spelade James Bond i sex filmer (sju om man räknar med *Never Say Never Again*, men som egentligen är en remake av *Åskbollen* och inte ingår i Eon Productions officiella serie), George Lazenby gjorde en film, Roger Moore sju, Timothy Dalton två och Pierce Brosnan fyra filmer. *Skyfall* blir Daniel Craigs tredje film som 007.
- Den James Bond-film som råkat värst ut hos censuren är *Diamantfeber* (1971) – 4 klipp (2 min 55 sek). *Leva och låta dö* var nära att bli totalförbjuden 1973 på grund av "rasistiska inslag" och "hets mot folkgrupp". Men censuren godkände filmen från 15 år. *Moonraker* var också nära att ett totalförbud 1979. Efter långdragna diskussioner ansåg censuren att filmen kunde släppas med tre klipp på ca 40 sek. Distributören United Artists överklagade beslutet i augusti, men fick ge sig sedan Utbildningsdepartement (!) vägrat backa. I oktober, två månader efter premiären, ändrade sig censuren och bolaget kunde klippa in de censurerade scenerna och låta *Moonraker* få oklippt nypremiär.
- Ernst Stavro Blofeld är den skurk som figurerat i flest filmer (sju stycken). Han har spelats av bland andra **Donald Pleasance** (*Man lever bara två gånger*), **Telly Savalas** (*I Hennes Majestäts hemliga tjänst*) och **Max von Sydow** (*Never Say Never Again*). Blofeld blev 2009 också framröstad som den ultimata Bond-skurken när hyrfilmsbutiken Lovefilm.se frågade 1 000 av sina medlemmar. Goldfinger (**Gert Fröbe**) knep andraplatsen med 21 % av rösterna. Francisco Scaramanga (**Christopher Lee**) i *Mannen med den gyllene pistolen* blev trea.
- Bonds amerikanske kollega, CIA-agenten Felix Leiter, dyker upp i nio filmer och har spelats av åtta olika skådespelare. **David Hedison** (*Leva och låta dö* och *Tid för hämnd*) och Jeffrey Wright (*Casino Royale* och *Quantum of Solace*) är de enda som spelat rollen två gånger.
- De tre mest inkomstbringande Bondfilmerna hittills, utan hänsyn till inflation, är:
1) *Casino Royale* (2006), 2) *Quantum of Solace* (2008), 3) *Die Another Day* (2002)
Med hänsyn till inflation, vilket är mera rätt, är de tre mest inkomstbringande:
Åskbollen (1965), 2) *Goldfinger* (1964), 3) *Man lever bara två gånger* (1967).
- James Bond har nr 007 i 00-sektionen (som ger sina agenter "rätt att döda") i den brittiska underrättelsetjänsten MI6.
Agent 002 dör i både *Mannen med den gyllene pistolen* och i *Iskallt uppdrag*, 003 (**Jason Walters**) dyker upp i *Åskbollen* och hittas sedan död i *Levande måltavla*, 004 (Aidan Fleemings) syns första gången i *Åskbollen* och gör sedan 002 och 007 sällskap till Gibraltar i *Iskallt uppdrag* där han mördas av en falsk KGB-agent. Agent 005 (**Stuart Thomas**) syns i *Åskbollen* och 006, Alec Trevelyan, påstås vara död, men dyker upp som skurk i *Goldeneye* (1995) innan Bond gör slut på honom för gott. Agent 008 (**Bill Timothy**) gör entré i *Åskbollen* och föreslås ofta som Bonds ersättare om något skulle hända 007 eller om Bond missköter sig. (M hotar Bond med att låta 008 ta över i både *Goldfinger* och *Iskallt uppdrag*).
Agenterna 001 och 005 har aldrig nämnts i någon Bondfilm.
- Sju svenska Bond-brudar har rumlat runt med James Bond – **Britt Ekland** (*Mannen med den gyllene pistolen*) **Maud Adams** (*Mannen med den gyllene pistolen* och *Octopussy*), **Kristina Wayborn** (*Octopussy*), **Mary Stavin** (*Octopussy* och *Levande måltavla*), **Anne Lönnberg** (*Moonraker*), **Eva Green** (*Casino Royale*, 2006) och **Izabella Scorupco** (*GoldenEye*). England har haft med 28 brudar, USA 14, Frankrike 9 och Italien 4.
Dolph Lundgren (*Levande måltavla*) och stuntmannen **Lars Lundgren** (*Tid för hämnd*) har också förvarat den svenska flaggan. **Anders Frejdh** medverkade som ende svensk i *Quantum of Solace*. I kommande *Skyfall* syns både **Ola Rapace** och **Jens Hultén**.
- Enligt den brittiske Bond-fantasten **Gordon Stanger** har Bond blivit beskjuten 4 662 gånger i de 22 filmerna. I en artikel i Daily Mail (maj 2012) har Stanger räknat ut att 007 dessutom varit utsatt för ytterligare 130 mordförsök där motståndarna använt något annat än skjutvapen.
- Mannen bakom de fantastiska prylarna i Bondfilmerna är Q (står för Quartermaster) och chef för MI6:s Q-bransch där agenternas hjälpmedel konstrueras och tillverkas. I Ian Flemings böcker heter han major Boothroyd och så kallas han också i den första Bond-filmen (*Agent 007 med rätt att döda*) där han spelar av **Peter Burton**. (Major Boothroyd är ett namn som även återkommer i *Ålskade spion*).
Q har medverkat i alla Bondfilmerna utom *Leva och låta dö*, *Casino Royale* och *Quantum of Solace*.
Desmond Llewelyn är den mest kände Q-skådisen. Han var med i 17 filmer från *Agent 007 ser rätt* (1963) till *Världen räcker inte till* (1999). I den sistnämnda fick Q också en assistent, R (**John Cleese**), som tog över Q:s jobb i *Die Another Day*. I *Never Say Never Again* spelades Q av **Alec McCowen**.
- Nästa år släpps en ny James Bond-roman. Boken, som ännu inte har någon titel, kommer att skrivas av **William Boyd**. Boyd är den sjätte författaren efter Ian Fleming som skrivit om Bond. Tidigare har **Kingsley Amis** (*Överste Sun*, 1968), **John Gardner** (16 böcker), **Raymond Benson** (nio böcker och tre noveller), **Sebastian Faulks** (*I djävulens tjänst*, 2008) och **Jeffrey Deaver** (*Carte Blanche*, 2011) trampat i Flemings fotspår.

Du hade en statistroll i *Quantum of Solace*. Berätta.

– Jag blev inbjuden till Österrike för att besöka inspelningarna och eftersom jag har en kompis som var regiassistent, fick jag bli statist.

Det fanns flera scener där Anders var en i mängden, men i en särskild scen syns Daniel Craig och Anders i bild samtidigt när Bond förföljer en skurk in på operahusets toalett.

– Att det blev så var en fantastisk slump, skrattar Anders. Men det mest fantastiska var att jag fick titta på alla tagningar i en monitor tillsammans med regissören Marc Forster och Daniel Craig. Jag och Daniel fick instruktioner av Forster hur vi skulle gå när scenen skulle filmas ur en annan vinkel. Det var ett "once in a lifetime"-ögonblick!

Scenen, som varar runt 10 sekunder i den färdiga filmen, tog fem-sex timmar att spela in.

– Det var då jag på allvar insåg att "jåkklar, vad mycket arbete som ligger bakom en sådan här film"!

Det är också sådana här ögonblick, tillsammans med alla resor och alla möten med spännande människor, som är det allra viktigaste för Anders.

– Samlandet i sig är bara en liten del av alltihop. Det bästa med min hobby är faktiskt att jag har fått vänner och bekanta över hela världen som jag besöker då och då. Att sedan bli vän med flera skådespelare och några av alla talangfulla människor bakom kameran är en fantastisk bonus som gett en insyn i filmbranschen utöver det vanliga. •